

# HRVATSKI *glasnik*

XXXI. godina, 18. broj

6. svibnja 2021.

cijena 200 Ft

## Četarski film čeka na domaću prezentaciju



FOTO: TIMEA HORVAT

11. stranica



Započela državna matura

3. stranica



Intervju: Ladislav Bačmai

4. – 5. stranica



U spomen Mariji Čepelsigeti

10. stranica

## San i java

„Sanjam da će moje četvero djece jednog dana živjeti u zemlji u kojoj neće biti suđeni po boji kože, nego po vrijednosti njihove osobnosti“, jedna je od najčešće citiranih rečenica iz brojnih govora Martina Luthera Kinga, koji je pokret za građanska prava vodio naprijed i držao pažnju nacije usmjerenu na pitanje jednakosti. Najmlađi je dobitnik Nobelove nagrade za mir 1964. godine, a imao je glavnu ulogu i prilikom stvaranja Zakona o građanskim pravima te Zakona o pravu glasanja 1965. godine. Povijest je iznjedrila kroz različita razdoblja veliki broj ličnosti koje su se isticala u borbi za prava maloga čovjeka.

Jesu li globalne društvene i gospodarske krize, globalizacijska htijenja samljeli vrijednosti osobnosti i pitanje jednakosti u Europi? Približno istodobna kriza „država blagostanja“ i „potrošačkog društva“ na Zapadu i Istoku uništila je radničke stranke i iskopala grob velikim svjetonazorima devetnaestog stoljeća. Naravno, usporedno s tim nastali su i promjenjivi kulturni identiteti, komercijalni oblici masovne kulture, došlo je do razvoja digitalne komunikacije prožete mobilnom tehnologijom i telefonijom - koje su manje-više prouzročile opadanje tradicionalne pismenosti -, te rušenja starih nacionalnih kultura. Sindikati i masovni pokreti postupno gube svoj „glas“. Masovni suživot postao je generacijski, rock koncerti i festivali jeftinu ekstazu nude jedino pripadnicima mlađih naraštaja. Zajednički temelji europske kulture nisu uništeni, već su jednostavno zaboravljeni. Ustavna zaštita, vladavina prava, nepovredivost privatnosti, odbacivanje strane vlasti, nacionalna neovisnost, autonomija, sloboda izražavanja, jednakost naroda, socijalna prava, izjednačena socijalna politika, dostojanstvo fizičkog rada itd. postali su „bezopasni“ i donekle kodificirano prisutni u društvu.

Politika nije lišena klasnog sadržaja, ali određene društvene klase nisu kolektivni politički subjekti, zajednički moralni akteri. Odluku između pojedinih politika sve manje određuje svjetonazorski identitet, već dojam koji mediji stvaraju o blagodatima politike. Slogan „I have a dream“ inspiracija je mnogima koji se širom svijeta bore za neku od sloboda koja im je uskraćena.

Kristina

## Glasnikov tjedan



SafePack” – milijun potpisa za raznolikost u Europi). A bila je to i tema opće rasprave na sjednici Mađarskog parlamenta održanoj istoga dana.

Prijedlog odluke o inicijativi „Minority SafePack” podnio je Odbor za nacionalnu koheziju. Odbor je „šokiran” odlukom Europske komisije, koja je u potpunosti odbila inicijativu „Minority SafePack”, čime nije, kako se navodi, uzela u obzir mišljenje Europskog parlamenta, a niti volju građana Europske unije, potvrđenu s više od milijun potpisa, koje su prikupili podnositelji inicijative. Inicijativu je 2017. godine pokrenula Federalna unija europskih nacionalnosti (FUEN), međunarodna nevladina organizacija osnovana 1949. godine zajedno s formiranjem Vijeća Europe. Inicijativi se pridružila i Mađarska demokratska unija Rumunjske (DAHR), što su tada podržali i Odbor za nacionalnu koheziju te Mađarski parlament. Potreban broj potpisa prikupljen je u proljeće 2018. godine. Bilo je potrebno bar milijun potpisa u jedanaest članica Europske unije. Europska komisija siječnja ove godine inicijativu je u cijelosti odbila. Pokrenut je pokret solidarnosti kojim se priključuje i Mađarski parlament prihvaćanjem rezolucije kojom želi nastaviti podržavati mađarske zajednice u inozemstvu i autohtone nacionalne manjine koje žive u Europskoj uniji. Što se želi inicijativom? U državama članicama Europske unije po procjenama živi 50 milijuna pripadnika autohtonih manjinskih zajednica. Cilj je inicijative poboljšati zaštitu pripadnika nacionalnih i jezičnih manjina te se njome poziva na donošenje niza pravnih akata za poboljšanje zaštite pripadnika

nacionalnih i jezičnih manjina, kao i jačanje kulturne i jezične raznolikosti u Uniji.

U odgovoru Komisije pažljivo se ocjenjuju prijedlozi organizatora te se utvrđuje kako se postojećim i nedavno donesenim zakonodavstvom EU-a podupiru različiti aspekti te inicijative. U odgovoru se navode daljnje mjere. Potpredsjednica za vrijednosti i transparentnost Věra Jourová izjavila je: „Ova peta uspješna europska građanska inicijativa pokazuje da se europski građani osjećaju vrlo uključeni i žele sudjelovati u javnoj raspravi o oblikovanju politike Unije. Poštovanje prava pripadnika manjina jedna je od temeljnih vrijednosti Unije, a Komisija je predana promicanju tog programa.”

U svojem obrazloženju Komisija ističe kako je uključivanje i uvažavanje bogate kulturne raznolikosti Europe jedan od prioriteta i ciljeva Europske komisije i kako se primjenjuje širok raspon mjera koje se odnose na nekoliko aspekata prijedloga iz inicijative.

Osvrće se na sve prijedloge inicijative, a kada je riječ o prijedlogu (vidjeti prijedlog 2.9.) uredbe ili odluke Vijeća u cilju skupnog izuzeća projekata kojima se promiču nacionalne manjine i njihova kultura iz postupka predviđenog člankom 108. stavkom 2. UFEU-a, Komisija smatra da su postojeća pravila dovoljna da države članice podupru projekte kojima se promiču prava pripadnika nacionalnih manjina i njihova kultura. Komisija će nastaviti davati smjernice ako se države članice suoče s poteškoćama u usklađivanju predviđenih mjera za promicanje prava pripadnika nacionalnih manjina i njihove kulture s postojećim pravilima o državnim potporama. S obzirom na navedeno, Komisija smatra da nije potreban dodatni pravni akt.

Mađarski parlament 28. travnja usvojio je rezoluciju kojom je podupro inicijativu Minority SafePack. Rezolucija je usvojena s 157 glasova za i nijednim glasom protiv. Danas manjinsko pitanje nije samo mađarsko i nije samo manjinsko, izjavio je nakon usvajanja predsjednik FUEN-a Loránt Vincze.

Branka Pavić Blažetin

„Rezolucija je usvojena s 157 glasova za i nijednim glasom protiv.”

## Započela državna matura

Školske godine 2020./21. državna matura će se polagati između 3. i 25. svibnja. Proljetni maturalni ispiti započeli su 3. svibnja u 9 sati višim i srednjim ispitom iz mađarskog jezika i književnosti, a završavaju 25. svibnja ispitom iz talijanskog jezika. U utorak, 4. svibnja održan je pismeni ispit iz matematike, 5. svibnja iz povijesti, a 10. svibnja u 8 sati iz hrvatskog jezika i književnosti. U pečuškom Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu „Miroslav Krleža” na državnu maturu prijavilo se devetnaest, a u budimpeštanskom Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i đlačkom domu dvadeset gimnazijalaca.

Maturanti su se od sredine studenog 2020. za proljetnu državnu maturu pripremali u sklopu nastave na daljinu, pri čemu je rok za prijavu bio 15. veljače 2021. U veljači i ožujku Sindikat prosvjetnih radnika, roditeljske zajednice i srednjoškolske učeničke samouprave sve su glasnije zahtijevale od Vlade Mađarske da se maturalni ispiti provedu slično lanskima, tj. bez usmenog dijela. U skladu s Vladinom odlukom br. 167/2021. državna će se matura od 9. travnja 2021. do lipnja 2021., u okolnostima izvanrednog stanja polagati prema različitim propisima koji su objavljeni u Službenom listu. Prema tome, srednjoškolci, to jest učenici 9.-12. razreda umjesto najavljenog 19. travnja u školske se klupe vraćaju 10. svibnja. Uz nekoliko izuzetaka neće se održati usmeni i praktični ipiti državne mature. Tako se, primjerice, usmeni ispiti održavaju ukoliko je iz dotičnog predmeta propisan jedino usmeni ispit ili tako odluči stručni odbor, a provodit će se i prijevremena državna matura. Lanijske godine 30 000 učenika nije položilo neki od maturálnih ispita, što će učiniti ove školske godine, pa se tako očekuje 110 000 pristupnika. Ukoliko maturanti iz bilo kojeg predmeta na pismenom ispitu srednjeg stupnja ostvare rezultat između 12% i 25% provodi se usmeni ispit. Ispiti iz tjelesnog odgoja održavaju se i u praktičnoj formi, izuzev plivačkih disciplina i borilačkih vještina, koje se smatraju rizičnima. Državna matura ni ove školske godine nije obvezna, povratak uplaćene naknade može se zatražiti do 30. rujna 2021. Tijekom državne mature moraju se strogo poštivati propisane mjere zaštite, koje su objavljene na web portalu Ureda za javno obrazovanje. Pismeni ispiti iz općobrazovnih nastavnih predmeta poput mađarskog jezika i književnost, ma-



U HOŠIG-u 3. svibnja pismeni maturalni ispit iz mađarskog jezika i književnosti

đarskog kao stranog jezika, matematike, povijesti i stranih jezika (u narodnosnim dvojezičnim školama umjesto stranih jezika polaže se iz narodnosnih jezika) počinju u 9 sati, a u slučaju ostalih nastavnih predmeta pak u 8 ili 14 sati.

Kristina Goher

### ZAGREB

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (HAZU) proslavila je 29. travnja svoju 160. godišnjicu. Unatoč nepovoljnim okolnostima, održala je u 2020. 107 javnih događanja, od toga 42 znanstvena skupa i objavila 100 publikacija. Dana 29. travnja 1861. Hrvatski sabor na prijedlog đakovačkog i srijemskog biskupa Josipa Jurja Strossmayera donio je odluku o osnutku Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti sa sjedištem u Zagrebu. Nakon što je austrijski car i hrvatski kralj Franjo Josip 4. ožujka 1866. potvrdio Akademijina pravila, ističe se, Sabor je 12. ožujka izabrao prvih 16 članova koji su se prvi put sastali 26. svibnja 1866., čime je Akademija počela s radom. Akademija je dobila jugoslavensko ime jer je po Strossmayerovoj zamisli trebala biti institucija svih južnih Slavena, uključujući i Bugare, dodaje se u priopćenju. Nakon uspostave Banovine Hrvatske 1939. skupština Jugoslavenske akademije donijela je odluku o promjeni imena u Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, ime joj je konačno promijenjeno 24. srpnja 1991. kada je stupio na snagu Zakon o HAZU, koji ju je definirao kao najvišu znanstvenu i umjetničku ustanovu u Republici Hrvatskoj, čime je zakonski potvrđena činjenica njezina cjelokupnoga dotadašnjega djelovanja, bez obzira na promjene naziva. Akademija trenutno ima 129 redovitih članova, koji nose titulu akademika, a po Zakonu o HAZU maksimalno ih može biti 160. Osim toga, ima i 115 dopisnih članova i 89 članova suradnika, donosi HINA.



Državna matura u HOŠIG-u

## „Najljepše godine proveo sam u Martincima“

*Mohački župnik i dekan Ladislav Bačmai primio odlikovanje Mađarski viteški križ građanskog reda*

Razgovarao: Stipan Balatinac

▮ *Razlog našeg razgovora je što ste nadavno, u povodu državnog praznika 15. ožujka primili odlikovanje Mađarski viteški križ građanskog reda. Prije svega, čestitam na visokom priznanju. Kako ste doživjeli primitak ovog visokog odlikovanja?*

– Hvala lijepo. Ponajviše sam se iznenadio. Kada sam primio obavijest mailom, upitao sam našeg biskupa smijem li prihvatiti nominaciju za odlikovanje. Biskup mi je rekao da je obaviješten i upitan o tomu, te bih svakako trebao prihvatiti nominaciju. Tjedan dana prije praznika primio sam mail kojim mi je potvrđeno da ću dobiti odlikovanje, ali za sada samo online, jer se svečano uručenje u Budimpešti ne može održati zbog epidemiološke situacije, što će se učiniti naknadno.

▮ *Kako se navodi u obrazloženju, odlikovanje ste dobili za zasluge tijekom višedesetletne svećeničke službe, a naročito za vjerski odgoj i pastorizaciju hrvatske narodnosti u Mađarskoj. Što to znači za Vas, što za Vas predstavlja samo odlikovanje?*

– Navršava se trideset godina mog svećeničkog rada. Prve tri godine bio sam kapelan u Paksu, pa u Szekszárdu. Iz Szekszárda sam 1994. godine premješten za župnika u Martince. Tada su Martinci bili veće selo, a i Hrvata je bilo više nego danas. Mislim da ih je tada još bilo 95 posto. Bilo mi je drago što sam tamo mogao govoriti hrvatski. Moram priznati, malo me je bio strah, jer sam podrijetlom iz obližnjeg Starina, a uvijek se govorilo da su Martinčani pomalo ponosni. Ipak, lijepo su me dočekali, cijelo vrijeme osjećao sam se vrlo dobro. Na kraju sam mislio da već svi, kao i ja, govore „po starinski“, a kad sam otišao kući, mama mi je rekla: „Ti već malo po martinački govoriš“. Tako sam se zapravo ja asimilirao. U Martincima nisam bio samo župnik koji prenosi vjeru, već sam radio i na očuvanju hrvatstva i naše narodnosti, da nikad ne zaboravimo naše korijene. Mislim da je to bilo najvažnije. Hvala Bogu, imao sam vremena i za sastavljanje jednog molitvenika. Naše su mi se bake često tužile da nema više starih molitvenika, jer su se po običaju sahranjivali s pokojnikom. Nakon što su mi se potužile da nemaju knjiga i neće znati stare molitve i pjesme, koristeći se starim molitvenicima sastavio sam jedan novi molitvenik i pjesmaricu. Iste godine kada sam dovršio molitvenik premješten sam iz Martinaca u Szekszárd. Mislim da su godine službe u Martincima bile najljepše godine mog života. Zašto? Prvenstveno stoga što sam bio mlad, nisam još napunio ni tridesetu, a u Szekszárd sam premješten kad sam imao 37 godina.

▮ *Zasigurno su podrijetlo, zavičajna Podravina i rodno selo Starin, pa i vjerski odgoj u obitelji najzaslužniji što ste odabrali svećenički poziv. Kako ste odlučili postati svećenikom?*

– Kad su me dok sam bio dijete upitali što želim biti kad porastem, odgovarao sam da želim biti svećenik ili kočijaš. U selu je živio jedan stari Ciganin, koji je imao dva lijepa konja, pa sam mislio da bih i ja htio tako tjerati konje. Pošto nismo imali konje postao sam svećenik. Treći susjed od nas bio je mladi svećenik, kad je zaređen imao sam svega dvije-tri godine. Često smo razgovarali, još i sad pamtim da mi je darovao svetu sliku s kaležom i klasom žita. Za mene je to bio i ostao simbol svećeništva. U svo-



jim igrama služio sam misu. To me je pratilo sve do osmog razreda, kada me je moj susjed svećenik upitao želim li na školovanje kod benediktinaca u Đuru, gdje je i on završio gimnaziju. Nisam mu odmah odgovorio, a onda je došao k nama i upitao moje roditelje. Rekli su da pristaju ako želim. Ta dva tjedna bila su mi najteža u životu: s 14 godina morao sam se odlučiti za školu koja je bila udaljena četrsto kilometara od mog rodnog Starina. Znao sam da ću se kući moći vraćati samo četiri puta godišnje. Kada sam izgovorio: idem, bilo mi je lakše, kao da mi je sa srca pao težak kamen. Dok sam u Đuru bio učenik treće godine jedan je svećenik na duhovnim vježbama govorio kako za svećeničko zvanje trebaju tri stvari: Božji poziv, osobno htijenje, i želja puka, „sveta“. „Svet“ i ja osobno nismo bili upitni, ali u Božju volju nisam bio siguran, još sam tražio. Htio sam upitati svog župnika, ali je on umro. Kada sam na sahrani stajao pored njegovog lijesa, svećenik koji se opraštao od župnika rekao je da je njegov život bio poput lopte, koja se sada probušila. U tom trenutku osjetio sam u srcu poziv: „Budi onda Ti lopta umjesto njega“. Za dva tjedna vratio sam se kući za Uskrs, a tada još nije bilo svećenika pa sam na Veliki četvrtak i Veliki petak kao gimnazijski učenik 4. razreda držao liturgiju sa župnim kantorom Józsi bácsikom. Tada sam osjetio da me Bog zove, ne samo teorijski, nego i praktično.

▮ *Možemo zaključiti da je vaš životni put uistinu bogat. Kako ste spomenuli Paks, Szekszárd, Martinci, pa opet Szekszárd, i evo sad Mohač. Kako sada gledate na to?*

– Prvog travnja bit će četiri godine kako sam u Mohaču. Mogu kazati da je i to došlo iznenadno, teškim srcem sam se oprostio od Szekszárda, jednako onako kako mi je bilo kad sam se opraštao od Martinaca. Mislim da će biti jednako teško ako budem trebao otići iz Mohača. Hvala Bogu, mislim da sam uvijek bio među dobrim ljudima, u dobrim zajednicama. Vjerujem da smo se prepoznali, obostrano, što omogućuje zajednički rad. Zato i na ovo odlikovanje gledam kao na priznanje koje nije upućeno samo meni, jer što je župnik bez vjernika? Ništa. Kao što čovjek nije potpun bez žene, tako ni svećenički život nije cjelovit bez naroda, vjernika. Stoga bih se zahvalio svima koji su me pratili

ovih trideset godina, pomagali i bili uz mene. To je naše zajedničko priznanje.

**||** *Kada ste nakon devet godina službe u Martincima premješteni u Szekszárd, tamo nije bilo ništa na hrvatskom jeziku, nije bilo hrvatske zajednice, a sad ste ponovno među Hrvatima...*

– Nakon što sam došao u Szekszárd prva dva-tri mjeseca više puta sam sanjao da služim hrvatsku misu. Onda su me pronašli naši Hrvati, zvali su me u Santovo, Kalaču i Bačin, kamo odlazim sve do danas. Pronašli su me bački Hrvati, odlazio sam u tamošnje župe. Ovdje u Mohaču sada sam među Šokcima, a mise na hrvatskom jeziku imamo jednom mjesečno, svake četvrte subote večernju hrvatsku misu u nekadašnjoj franjevačkoj crkvi. Na tu misu mogu doći i Mađari, jer se služi dvojezično, kako bi svi razumjeli, a pjesme i sve ostalo je na hrvatskom. Mislim da je i to važno, ali za mene je najvažnije da s vjernicima ponovno mogu razgovarati na svom materinskom jeziku. Nažalost, sve više vidim da mi se na hrvatskom obraćaju samo stariji ljudi, a mlađi, ako i jesu Šokci i uče hrvatski u školi, međusobno ili u obitelji govore mađarski. Bilo bi dobro da naš narod pored vjere svojoj djeci prenese i svoj jezik i identitet, da ne ostanemo samo na nošnjim i običajima, a izgubimo jezik.

**||** *Svaki put kad sam Vas čuo, nijednom niste propustili da u povijesti pozovete vjernike na očuvanje materinskog jezika, a on je zalag našega opstanka...*

– Osjećam to i u svom životu. Da je, dok sam bio malo dijete, u Starinu postojao vrtić, možda ni ja ne bih govorio hrvatski. U to vrijeme u školi smo učili vrlo malo, takozvani srpskohrvatski. To ne bi vrijedilo ništa da nisam ponio svoj jezik iz doma. Mene je čuvala baka koja nije baš znala mađarski, pa sam tako do svoje pete godine i ja govorio samo hrvatski, a mađarski sam naučio tek u školi. Ne samo ja, svi smo tako.

**||** *Možemo kazati kako posljednjih desetljeća živimo u nekim kriznim vremenima, krizi duha, društva i obitelji, pa i narodnosti. Tomu se pridružila i pandemija koronavirusa. Nažalost, vidljivo opada broj vjernika u crkvama. Kako vi gledate na ovu situaciju? Ima li nade da će se ljudi ponovno okrenuti Bogu, kao što su to činili naši stari, koje su očuvali upravo vjera i jezik?*

– Imamo mogućnost da nakon ove epidemije postanemo bolji nego što smo bili ranije. Ovaj svijet, a u njemu i mi, pomalo je postao sebičan, svi ljudi zauzeti su sa sobom. Pamtim kako smo u djetinjstvu snažnije njegovale veze, ne samo s roditeljima ili braćom, nego i širom rodbinom. Pamtim kako smo svaku večer išli nekamo, ili su dolazili k nama. Nije se trebalo posebno najavljivati, kao danas. Pokucali smo, pozdravili Faljen Isus, došli smo. Sedite, hoćete li nešto popiti, rekli bi oni, pa smo razgovarali. Toga danas više nema. Mislim da ćemo poslije ove epidemije biti otvoreniji, nećemo samo visiti na internetu, na Facebooku, nego ćemo njegovati neposredne veze. Isto tako i u crkvenom životu. Hvala Bogu, tu u Mohaču bilo je vjernika u crkvi, sve do zatvaranja u nekim biskupijama. Iako kod nas crkve nisu zatvorene, malo nas je manje. Mislim da će ljudi nakon epidemije biti gladni susreta i jedni drugih, da će češće tražiti i susret s Bogom te će ponovno naći put u crkvu. Sve se može pratiti putem televizije i društvenih mreža, ali kako je to bilo i prije godinu dana, vjernicima je bilo teško kad nisu mogli primiti svetu pričest. Nama svećenicima je pak bilo teško služiti misu bez vjernika, u praznoj crkvi. Nadam se da više nikad neće ponoviti lanjski Veliki tjedan i Uskrs, jer to je stvarno bilo žalosno. Kako poslije Velikog petka

## Mohačka župa, središte Mohačkog dekanata

Rimokatolička župa u Mohaču, kojoj pripadaju četiri gradske crkve i jedna kapelica na drugoj obali Dunava na Vadi (u Novom Mohaču), središte je Mohačkog dekanata, koji obuhvaća još sedam naselja. Uz župnika Ladislava Bačmaija u župi služi i jedan kapelan, a u pastorizaciji mu pomaže i bivši dugogodišnji mohački župnik u miru. Velečasni Bačmai ima i dva pomoćnika đakona, koji služe službe riječi, jer kako kaže, svaki tjedan se ne stigne služiti toliko misa. U Mohaču djeluju i dvije katoličke škole, koje pohađa sveukupno 550 učenika, a u dva katolička vrtića ima preko 200 djece. U druge dvije mohačke škole djeluju i vjeroučitelji. Vjeronauk u katoličkim školama podučava i velečasni Bačmai, i to u 3. i 4. razredu, gdje se djeca pripremaju za prvu pričest, odnosno prvu ispovijed. To smatra vrlo važnim u svom radu, jer na taj način ima živu vezu s djecom, što mu, kako dodaje, omogućuje bolje razumijevanje problema vjeroučitelja pri radu s današnjom djecom, koja nisu kao ona prije trideset godina, kada je započeo svoju svećeničku službu.

dolazi Uskrs, tako i poslije epidemije koronavirusa, vjerujem, za sve nas dolazi uskrsnuće, kada ćemo opet biti živi i zdravi.

**||** *Autor ste dvaju molitvenika i pjesmarica za Hrvate u Mađarskoj. Planirate li sada, kada ste ponovno među Hrvatima nastavak tog rada?*

– Sastavio sam dva molitvenika i pjesmarice, pod naslovom Kraljica mira i Kraljica krunice. Razmišljao sam o nastavku rada, jer te sam molitvenike svojedobno sastavio za podravške Hrvate, no mislim da se mogu koristiti i u nekim drugim regijama, pa i ovdje u Mohaču. Mnoge su pjesme kod nas u Podravinu stigle upravo iz Bačke, koje su onda naši stari svećenici ili orguljaši prilagodili tamošnjim potrebama. Ako budemo imali potrebna financijska sredstva a ja snage i vremena, bilo bi dobro sastaviti sličan molitvenik i pjesmaricu za ovdašnje Šokce.

**||** *Stari molitvenici i pjesmarice još se čuvaju u našim obiteljima, a putem vaših knjiga oni su se na neki način vratili onamo odakle su potekli...*

– Mislim da je najbitnije da smo i u tome jedno. Zanimljivo je što mi u Podravini govorimo ekavski, a pjesmarice su bile ikavske. Pa onda, kad su pjevali onda su pivali, a kad su razgovarali onda su pjevali. Molitvenike sam sastvio ijekavicom, pa sam malo u nedoumici treba li se vratiti ikavici, ili će ostati sve ovako kako jest, pa nek svatko pjeva ili govori kako mu dolazi iz srca.

**||** *Mislim da se u praksi događa upravo to, jer vaše knjige imaju vjernici u Bačkoj, koji ih vrlo rado koriste, vidam ih u rukama vjernika, a onda svatko pjeva po svome. Kakvi su vaši osobni planovi? Evo već četvrtu godinu služite u Mohaču, dokle ćete ostati?*

– Kako kažu to je Božja volja, a ovisi i o biskupovoj. Naš bivši biskup, koji je sada vesprimski nadbiskup, kada me je postavio na ovu dužnost rekao mi je: „Još jednom ću te premjestiti do mirovine.“ Pošto u mirovinu odlazimo sa 75 godina, mislim da imam još 8-10 godina u Mohaču, a onda možda negdje drugdje do odlaska u mirovinu, ili do najvećeg mirovanja, nadam se u raju. Uistinu ne znam, bit će kako Bog hoće. Nikad nisam tražio da me negdje postave ili premjeste. Moj duhovnik, koji je bio biskup u Stolnom Biogradu, znao je reći: „Kamo te biskup postavi, tamo ti Bog šalje milost“. Ako služim tamo gdje me je biskup postavio, uz mene je i Božja milost, a ako odem tamo kamo bih ja htio, a ne tamo kamo me je biskup postavio, milost ostaje na drugom mjestu, što nije dobro.

## U bajskom vrtiću u Kinizsijevoj ulici održan Hrvatski tjedan

U Dječjem vrtiću u Kinizsijevoj ulici na bajskom Dolnjaku, jednom od dvaju gradskih vrtića u kojima se odvija odgoj na hrvatskom jeziku, hrvatski se poučava od 1982. godine. Poput svih ostalih i ovaj vrtić djeluje pod upravom Ravnateljstva bajskih vrtića. Prema odgojnom programu na hrvatskom jeziku vrtić je ujedno i institucija u kojoj stručnu praksu provode studenti odgojiteljskog smjera bajske Visoke škole Józsefa Eötvösa.



Hrvatski odgoj u vrtiću u Kinizsijevoj ulici svojevremeno je počeo s jednom odgojiteljicom, kojih je već nekoliko desetljeća tri. Ustanova trenutno ima 74 polaznika od kojih su svi uključeni u odgoj na hrvatskom jeziku. Tri vrtičke skupine vode odgojiteljice Anamarija Megyeri, Jagica Stipanović i Danica Pejin. Kao i u drugim ustanovama, nažalost, sve je manje djece koja poznavanje hrvatskoga jezika donose od kuće, ali prema odgojnom programu djeca brzo napreduju, učeći svakodnevne hrvatske riječi i izraze, pri čemu upoznaju i narodnosnu, hrvatsku baštinu, pjesme, plesove, pjesmice i brojalice.

Kako nas je ukratko izvjestila odgojiteljica Danica Pejin, prvoga tjedna nakon ponovnog otvaranja, od 19. do 23. travnja u vrtiću je priređen već tradicionalni Hrvatski tjedan. Tjedan je započeo razgovorima i projekcijom o bunjevačko- i šokačkohrvatskoj baštini i običajama, a nastavljen je predstavljanjem i upoznavanjem izvorne bunjevačke nošnje i tkanina, koje su i sami crtali, bojali, a po grupama su priređene i plesačnice te pripremanje tradicionalnog „prisnaca“ (gibanice). Kako doznajemo, prilikom nedavno održanih upisa za odgojnu godinu 2021./22. u početnu, malu skupinu upisano je osamnaestero djece. S.B.

### BAJA

Visoka škola Józsefa Eötvösa u Baji objavila je natječaj za popunu radnog mjesta ravnatelja Instituta za narodnosne i strane jezike. Radni odnos objavljuje se na određeno vrijeme, do 31. srpnja 2025. godine, u punom radnom vremenu. Natječaj je otvoren do 10. svibnja 2021. godine, a vrednovanje i odluka dogodit će se do 3. lipnja 2021. godine. Radno mjesto se može popuniti najranije od 1. kolovoza 2021. godine. Opširnije informacije: <https://ejf.hu/sites/default/files/hirdetmenyek/2021-04/EJF-kozi-gallas-Nemzetisegi-es-Idegen-Nyelvi-Intezet-intezetigazgato-palyazat.pdf>

## Proširenje zgrade Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležu u Pečuhu

Dana 4. kolovoza 2020. godine položen je kamen temeljac budućeg zdanja Hrvatske gimnazije, investicije vrijedne oko četrsto milijuna forinti. Ova investicija je peta faza izgradnje i proširenja Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležu u Pečuhu. Učenički dom, sportska dvorana, obnova stare zgrade, izgradnja kuhinje, izgradnja i preseljenje vrtića te sada izgradnja gimnazijskih učionica su investi-

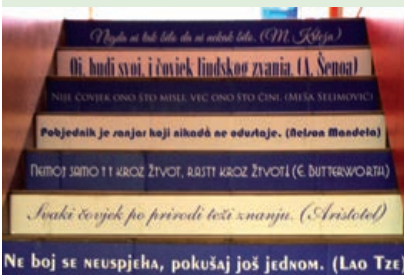


cije ostvarene u osamnaest godina. Sada se gradi zgrada gimnazije Miroslava Krležu, jer treba riješiti problem prostora zbog velikog broja učenika, te se vjeruje kako će ova investicija pomoći u zadržavanju broja učenika. U konceptu HDS-a za ovaj ciklus nalazi se cilj poboljšanja školskog sustava Hrvata u Mađarskoj, što se odnosi i na infrastrukturu.

Branka Pavić Blažetin

### Na hrvatskom jeziku – citatne stepenice

Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom Miroslava Krležu ima djelatnu Roditeljsku zajednicu. Ona je ovih mjeseci u dogovoru s upravom škole obogatila izrekama stepenice koje vode u školsku aulu i na prvi kat školske zgrade. Ukazana je dobra volja i pružena sva pomoć u dogovoru s aktivom za hrvatski jezik škole Miroslava Krležu te su zaista na lijep način uljepšani školski hodnici, što mogu potvrditi svi oni koji ovih dana navrate u školu, zastanu i pročitaju poznate izreke i citate pjesnika, književnika i ostalih hrvatskih i drugih svjetskih pera (Šenoa, Aristotel, Lao Tze, Nietzsche, Chaplin, Mandela, Selimović, Butterworth, Šimić, Pascal, Gundulić, Preradović, Gorki, Rojas, Brown, Krleža, Crijević...) ispisanih na školskim stepenicama



na hrvatskom jeziku. Ovu je akciju roditeljska zajednica podržala s dvjestotinjak tisuća forinti. Ističem još jedan meni drag citat Petra Šimunovića: „Hrvatski jezik najvažniji je spomenik cjelokupne hrvatske kulturne baštine, mi drugoga jezika nemamo, izgubimo li ga, izgubili smo sebe.”

### KUKINJ



Kukinjska Udruga civilne straže i dobrovoljnih vatrogasaca ovih je dana dobile električne, ekološke skutere koje će koristiti za obavljanje službe oko jezera Málom, za zadatke vezane uz kontrolu ribolova na jezeru i zaštitu okoliša oko jezera. U ime mjesne samouprave dva skutera uručila im je načelnica Kukinja Júlia Máli, a mjesna samouprava ih je dobila putem uspješnog natječaja KTI i programa OPSZ-a. Park-šuma Malomvölgy smještena je na površini od oko 380 hektara šume, 90 hektara rekreacijskih površina i 23 hektara vode jezera Málom.

FOTO: SAMOUPRAVA KUKINJA

### Suradnja gimnazije Pula s Krležom

Gimnazija Pula ugovorila je prošle godine projekt razmjene učenika s Hrvatskim školskim centrom Miroslava Krležu iz Pečuha. Suradnja se trebala odvijati na dva područja, kao razmjena učenika koji bi u petodnevnom boravku u tim gradovima učili i razmijenili svoja iskustva i znanja te kao suradnja nastavnika koji bi se upoznali s različitim metodama poučavanja i održali svoja predavanja na temu jezične raznolikosti i kulturnoga bogatstva.

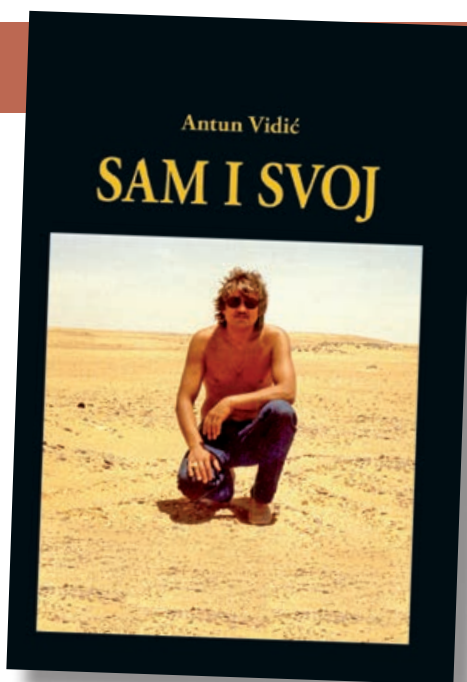
Na žalost, pandemijska godina uveliko je omela planove, ali se svi sudionici nadaju njihovom što skorijem ostvarenju. Dio planiranog su ostavili u virtualnom prostoru. Susret sa Hrvatskim školskim centrom iz Pečuha trebao se dogoditi u ožujku ove go-

dine povodom Dana hrvatskoga jezika. Osmišljen je program u kojem bi sudjelovali učenici obje škole. Prije susreta učenici 3.a razreda Gimnazije Pula poslali su Hrvatskom školskom centru Miroslava Krležu u Pečuhu knjižicu u kojoj su predstavili rad škole i svoje radove. Nažalost, zbog povećanog broja zaraženih, susret se nije mogao održati ni putem videopoziva. Ipak, suradnja se ostvarila. Učenici škole iz Pečuha snimili su svoje recitacije i poslali videozapise Gimnaziji Pula. Profesorice Meri Šimunov, Nataša Tončić i Jelena Pavić bile su dio povjerenstva koje je sudjelovalo u procjenjivanju kvalitete recitacija. Gimnazija Pula poslala je u Pečuh recitacije i radove svojih učenika, Sare Baračić, Maje Šebelić, Gabrijela i Petre Povranović.

B.P.B.

## Sam i svoj

Koncem mjeseca studenog godine 2020. u Budimpešti je ugledala svjetlo dana i knjiga, „Sam i svoj“ autora Antuna Vidića, rođenog u Subotici 1947. g., bivšeg poduzetnika i poslovnog čovjeka, danas umirovljenika s budimpeštanskom adresom. Knjigu je lektorirala prof. Gordana Lovrenčić, nakladnik je Croatica ne-profitno d. o. o. Budimpešta, za nakladnika: Csaba Horváth, a izdanje su potpomogli Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, kao i g. Šimo Marić, generalni direktor tvrtke „Cromos svjetlost“ iz Slavenskog Broda, Gruppe Metz iz Mannheima te pivovara „Ličanka“ Gospić. Zahvala autora je upućena na još dva suradnika u knjizi „Sam i svoj“, a to su g. Dražen Prčić, književnik iz Subotice i moja malenkost, Paul Katančić, pisac ovih redova. Predgovor je napisao pravnik, književnik i diplomat g. Naco Zelić. Pisane stranice koje se nižu u ovoj knjizi dotiču se mozaika na kojemu iskrsavaju pojedinci iz Antunove bliže i daljnje rodbine, te prijatelji i poznanici, bliži i daljnji suradnici, kao i neki potentati iz političkog i javnog života, iz vremena kad su se događaji opisani u dispozitivu ove knjige događali, ili kad su napisani 30 ili 40 godina kasnije. No bilo kako bilo, oni su zanimljivi i puni obrta, kao da se radi o nekom dobro smišljenom, zatim napisanom trileru. Stranice u knjizi „Sam i svoj“ su vrlo skroman plod Antunovog burnog i pustolovnog života i onih prilika koje su uvjetovale taj život, bez obzira kad su se te radnje događale, u predratnim, ratnim ili pak u poratnim razdobljima, ili tijekom dugih godina nakon Domovinskog rata, kada se je junak ove knjige Antun Vidić latio pisanja ove knjige. Nije opisao sve u detalje, sve događaje iz tog pustolovnog i ne baš uvijek lagodnog života, do sitnih pojedinosti, što niti nije mogao, jer bi onda knjiga umjesto 340 stranica trebala imati barem 750 stranica, kolokvijalno rečeno duplo više. U knjizi o kojoj je tu riječ Antun na vrlo plastičan način opisuje svoje djetinjstvo, odrastanje, rastavu njegovih roditelja, što ga je vrlo teško pogodilo, zatim njegove frustracije nakon te rastave. Djetinjstvo, mladost, život s (majkom-bakom) Janjom, njegovo sazrijevanje, prvo putovanje u Segedin u Mađarsku, koji je od Subotice udaljen cestovnim putem točno 42 km. I to još na biciklu, zatim slijede drugi doživljaji i druga putovanja. Na tim



putovanjima on dolazi do spoznaje da je drugačiji od drugih, što stvara konfuziju u njegovoj glavi, da se razlikuje od svojih kolega i suputnika na splavi niz nepočetnu rijeku Drinu. Za samo par dana saznaje od dvije različite osobe da je on Hrvat, a da te nacionalnosti nisu njegovi suputnici, i te izjave i upiti o njegovoj nacionalnosti ga navode na razmišljanje. Pitanja su postavljena od jednog srpskog svećenika i jedne muslimanke, a te dvije osobe se uopće ne poznaju. Sve ovo je nagnalo junaka ove knjige da itekako razmišlja i on to čini već punih 60 godina, samo u jednom drugačijem obliku. Sve stranice koje su napisane u ovoj vrijednoj i zanimljivoj knjizi dotiču se u nekim segmentima intimnog mozaika našeg vremena, u kojem čak i „mali“ pojedinci, poput Antuna Vidića čine velike stvari, kako u tuđini tako i u domovini za koju trpe, za koju žive, za koju se žrtvuju, za koju rade, koju vole, za kojom pate i za koju umiru. A to čini i naš Antun, koji ako to još nije sada, postat će jednog dana legenda na prostorima odakle mu je i podrijetlo, iz Bačke i Subotice. Jer nama Hrvatima iz Bačke Hrvatska fali i nedostaje daleko više, nego što fali Hrvatima koji su unutar granica Republike Hrvatske. Jer za nas bačke Hrvate Hrvatska je zemljopisno vrlo blizu, no ja osobno imadem impresiju da je milijune svjetlosnih godina daleko. A da je sve točno što ja tu iznosim dokazuje i činjenica da su autorovi napisi, postupci, ponašanje, želje i misli vazda usmjereni ka domovini Hrvatskoj. I za epilog da ova hvale vrijedna knjiga nije napisana, trebalo bi je napisati, no na opću žalost ona

nije potpuna, jer je autor trebao spomenuti barem većinu onoga što je on učinio u svom 73 godišnjem hvale vrijednom životu, a učinio je jako puno, i ako se za većinu tih dobročinstava uopće i ne zna. No ja znam puno toga, a to je da se Antun nikada nije razmetao s onim što je učinio. Vazda je bio skroman i ponizan te škrt na riječima, i ta karakterna crta da je netko suzdržan na riječima i da je vrlo skromnog ponašanja, ne resi baš svakog pojedinca, ali to krase našeg Antuna, autora ove knjige. Svima je pomagao, ne sebično i od srca davao onima koji nisu imali ili su bili u nekoj nevolji, a takovih je bilo puno. A zahvalu od većine nije uopće dobio. Kad mu je krenulo „nizbrdo“ većina „prijatelja i pajdaša“ jednostavno ga je napustila. I ja bih to nazvao ljudskom sudbinom, ali lošom. Ono što ja nisam napisao u ovoj recenziji knjige „Sam i svoj“ moći ćete pročitati u istoimenoj knjizi, koju možete izravno nabaviti na slijedećoj e-mail adresi: antun.vidic@horvatut.hu.

Paul Katančić

## Trenutak za pjesmu

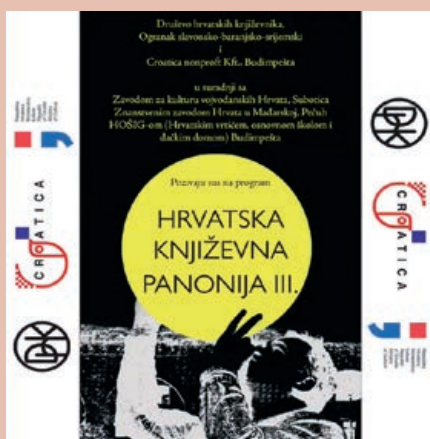
## „Dušo moja“

„Dušo moja, i kada krenem tako bih rado da se vratim. Ti ne znaš da je pola mene ostalo s tobom da te prati, Ostalo s tobom da te ljubi dok budeš sama i bude zima, jer ja sam onaj koji gubi i prije nego išta ima. Dušo moja, ja ne znam više koliko dugo mrtav stojim dok slušam kako liju kiše pod mračnim prozorima tvojim. Dušo moja, ti umorna si i bez tebe ti ležaj spremam. Na nekoj zvijezdi što se gasi ja tražim svjetlo koje nemam. Pod hladnim nebom, ispod granja staviti ćeš glavu na moje grudi. I ja sam onaj koji sanja i zato neću da te budim. Dušo moja, ko kaplja vode i ti se topiš na mom dlanu, jer s tobom dođe i bez tebe ode stotinu dana u jednom danu.“

Zvonimir Golob



## Hrvatska književna Panonija III. putem Zooma



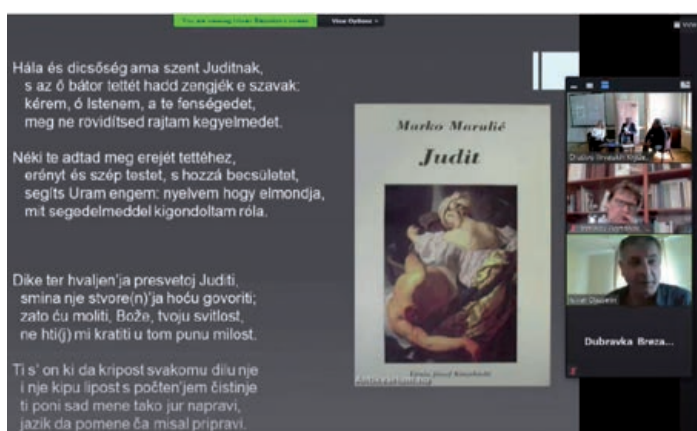
Hrvatska književna Panonija III. nastavak je jedinstvenog književnog i umjetničkog programa koji jednom godišnje, u Budimpešti, okuplja relevantne hrvatske književnike i znanstvenike panonskog prostora, iz Hrvatske, BiH, Srbije, Mađarske i Austrije. Organizatori manifestacije su Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski i Croatica nonproft Kft. iz Budimpešte, u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj iz Pečuha i HOŠIG-om (Hrvatski vrtić, osnovna škola i đački dom) iz Budimpešte. Pokrovitelj manifestacije je Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske.

Zbog pandemije koronavirusa i zatvorenih državnih granica, Hrvatska književna Panonija III. nije se mogla održati u predviđenom terminu u Budimpešti, pa je ostvarena kombiniranim načinom: dio autora i autorica nastupio je uživo u prostorijama Društva hrvatskih književnika u Zagrebu, dok se dio sudionika javio putem Zooma.

Program se mogao pratiti preko društvenih mreža i YouTube kanala Društva hrvatskih književnika i Croaticae nonproft Kft.



Ovogodišnji program priređen je pod nazivom „500 godina od objavljivanja Judite Marka Marulića, prvog hrvatskog književnog klasika i europskog humanista.“ Govorilo se o romanu „Marulov san“ Dine Milinovića, o ovoj velikoj obljetnici hrvatske književnosti i kulture uopće, Marulićevoj recepciji u hrvatskim zajednicama izvan Republike Hrvatske te je najavljeno obilježavanje ove obljetnice tijekom 2021., ne samo kroz aktivnosti Društva hrvatskih književnika, hrvatskih kulturnih i znanstvenih zavoda iz inozemstva već i Agencije za odgoj i obrazovanje Republike Hrvatske, koja nizom važnih aktivnosti svraća pozornost na važnost i utjecaj djela hrvatskoga klasika Marka Marulića na suvremenu hrvatsku kulturu i jezik. U programu su sudjelovali dr. sc. Ružica Pšihistal (Filozofski fakultet u Osijeku), dr. sc. Dubravka Brezak Stamač (ravnateljica Agencije za odgoj i obrazovanje), dr. sc. Dino Milinović (Filozofski fakultet u Zagrebu, autor romana „Marulov san“, Zagreb, 2019., urednica Anita Šikić), dr. sc. Stjepan Blažetin (Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj), Tomislav Žigmanov (Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata), Mato Nedić (Srednja škola fra Martina Nedića, Orašje) i Mirko Ćurić



(predsjednik Ogranka slavonsko-baranjsko-srijemskoga Društva hrvatskih književnika).

Izabrane ulomke romana „Marulov san“ Dine Milinovića čitala je dramska umjetnica Dunja Sepčić.

Dr. sc. Stjepan Blažetin održao je izlaganje pod naslovom „Mađarska recepcija Marka Marulića“.

MCC



Dobriša Cesarić, književna večer u Katolju

U spomen

## 95. obljetnica rođenja i 15. obljetnica smrti Marije Čepelsigeti

Dana 3. siječnja 2006. godine, u 79. godini života preminula je dugogodišnja ravnateljica srednjoškolskog Đačkog doma u Munkácsyjevoj ulici Marija Čepelsigeti. Time je hrvatska zajednica u Mađarskoj izgubila jednu plemenitu i nesvakidašnju osobu, koja je odgojila brojne učeničke naraštaje. Povodom Dana Hrvata u Šopronu Savez Hrvata u Mađarskoj 2005. godine dodijelio joj je priznanje za osobit doprinos unapređenju hrvatskog školstva u Mađarskoj.



Marija Čepelsigeti

Marija Čepelsigeti rođena je u Tukulji 16. svibnja 1926. godine. Marijin otac Josip Zorinac bio je policajac zaposlen u Čepelu, a majka kućanica Marija Rozgić. Josip Zorinac je kao pripadnik nacionalne manjine, kako bi mogao ostati u službi 1933. mađarizirao prezime u Čepelsigeti. Taj odabir nije bio slučaj, u to vrijeme Čepel je bio napučen Hrvatima. Brojni žitelji Tukulje doselili su se u taj dio grada ili su se zapošljavali u čepelskim tvornicama. Marija Čepelsigeti se 1946. godine upisuje na tečaj južnoslavenskog jezika pečuške Državne učiteljske škole. Nakon tromjesečnog usavršavanja zaposlila se u baranjskom Šarošu. Nakon zatvaranja malih seoskih škola 1952. preuzima dužnost ravnateljice novoosnovane pečuške škole. Dana 29. kolovoza 1952. godine pred školskom zgradom uhitila ju je mađarska policija. Optužena je da je jugoslavenski špijun i osuđena na tri godine zatvora: kaznu je počela odsluživati u Pečuhu, nastavila u Budimpešti, a dovršila 30. kolovoza 1954. u ženskom zatvoru u Kalači. Ponovno zapošljavanje bivše zatvorenice u to vrijeme nije bilo nimalo lako, ipak, 1. rujna 1956. uspjela se zaposliti kao odgajateljica u „malom đačkom domu“ na budimpeštanskom Trgu ruža. Dana 15. kolovoza 1961. imenovana je za ravnateljicu srednjoškolskog Đačkog doma na adresi Munkácsyjeva ulica 15. U mirovinu je otišla 31. srpnja 1990.

Marin Mandić u knjizi „Naša gimnazija“ među ostalim navodi: „Heterogeni sastav pitomaca, učenika iz raznih mjesta i tipova škola značio je veliku zadaću za naše odgajatelje. Razgovor i ophođenje na književnom hrvatskom ili srpskom jeziku, pa korepeticije i razna predavanja te bogata knjižnica pridonosili su poboljšanju i uzdizanju znanja materinskog jezika kod učenika, što je zajedno s naporima nastavnika u školi donosilo svoj plod. Kolegij je bio „drugi dom“ naše djece. Usporedno s učenjem, u njemu se odvijao i vrlo živ kulturni rad. Održavala su se predavanja s područja jezika, književnosti i o aktualnim problemima svakidašnjice. Posebno je poglavlje u povijesti našega kolegija razdoblje od 1961. godine, kada je na čelo doma imenovana Marija Čepelsigeti. Ona je svoj život, dio sebe ugradila u ovo zdanje. Svojom poduzetnošću i snalažljivošću stvorila je u „Munkácsyju“ topao obiteljski dom za mnoge naraštaje naše srednje škole“. Umirovljene srednjoškolske nastavnice i odgajateljice Jelica Pašić Drajkó i Anica Mandić također su živjele u Đačkom domu i neko vrijeme surađivale s ravnateljicom Marijom Čepelsigeti. U Budimpeštu obje dolaze 1969., Jelica Pašić Drajkó iz Kozara, a Anica Mandić iz Santova, kako bi započele srednjoškolsku naobrazbu u Hrvatskosrpskoj gimnaziji. Do državne mature 1973. godine, kao i mnogi drugi žive u „Munkácsyju“. „Još se uvijek sjećam svog dolaska u dom. Na vratima takozvanih spavaćih soba bio je nalijepljen popis imena učenika i broj sobe gdje su smješteni, a navečer je uslijedilo upoznavanje s gimnazijalcima 1. razreda. Ona je čitala imenik novih učenika i odakle dolaze. Kada je izgovorila moje ime pogledom me je tražila u masi učenika i osmijehom na licu me pogledala. Tada još nisam znala zašto je to učinila. Kasnije sam doznala da je bila učiteljica u Šarošu. To je susjedno selo Kozara u kojem je bila pošta, crkva i ona je često dolazila u to naselje,“ prisjeća se svojih dana u „Munkácsyju“ Jelica Pašić Drajkó, pridodajući kako je ravnateljica kroz razne zadaće, primjerice istraživanja o povijesti zgrade Đačkog doma ili spajanju Pešte i Budima na svojeviti način podučavala učenike istraživačkom radu, upućujući ih gdje i od koga mogu dobiti podatke i informacije. To je s jedne strane bilo izazovno, a s druge strane je pak stvorilo čvrsti temelj daljnje naobrazbe. Bivše gimnazijalke ravnateljice se prisjećaju toplim riječima i s dubokim poštovanjem. „Nakon stečene diplome u Zagrebu zaposlila sam se u Munkácsyju. Ona mi je puno pomogla, ispočetka mi je bilo teško uklopiti se u društvo. Godine u Zagrebu nekako su me odvojile od hrvatskog društva u Mađarskoj“, rekla je Anica Mandić. Bivše učenice su se složile da je Marija Čepelsigeti bila vrsna pedagoginja, koja nikada nije ponižavala učenike i uvijek je nastojala svima pomoći. Bila je samozatajna i izuzetna žena. „Jako malo je govorila o svom privatnom životu. Sjećam se da mi je jednom rekla kako joj je u kalačkom zatvoru zatvorski čuvar kroz otvor na vratima za hranu gurnuo papirić s božićnim borom. Tako joj je čestitao blagdan“, rekla je Anica Mandić.

Još uvijek stoji njena rodna kuća u Tukulji, nekad blistava i puna cvijeća. Predložena je naslov počasne građanke Budimpešte, koji je ipak dobio netko drugi. Marija Čepelsigeti jedna je od mnogih Hrvata u Mađarskoj koji su stradali zbog ljudske zlobe. Ona je uspjela nadržati ljudski ego, bez želje za osvetom, premda je točno znala tko ju je prijavio policiji. Prema nekim izvorima učinio je to bez povoda, samo zato jer je računao na „ravnateljsku fotelju“. Možemo tek naslutiti kolike su bile njezine patnje, ne samo u zatvoru, nego općenito u životu. Ne govori narod uzalud: „Stablo se prepoznaje po plodovima, a čovjek po svojim djelima“.

Kristina Goher

## Četarski film čeka na domaću prezentaciju

*Produkcija je dospila u finale županijskoga filmskoga festivala*

**Južnogradišćansko naselje Gornji Četar, jedna je od najlipših lokacijov u Pinčenoj dolini sa svojom Goricom, crikvom sv. Mikule, kapelom u Gori, restoranom Pinka Smoke BBQ, Muzejom „Željeznoga fironga” i još čuda zanimljivosti na vlašći ulica i parki. Njeva stara pravica „Branje rozmarina” danas se najde u Škrinji vridnosti Željezne županije, njevo vino i žgano jednako vraći domaće i goste, a trgadbena povorka i kiritof u Gori pred pandemijom su se dali takaj zapisati med značajnije turističke atrakcije. Ovo selo med Kerestešom i Nardom, danas jedva čeka da mine virušna pogibel i da se konačno prezentira stanovnikom novi film, koji je 70% snimljeno iz lufta s dronom i predstavlja četarske lipote s druge perspektive.**

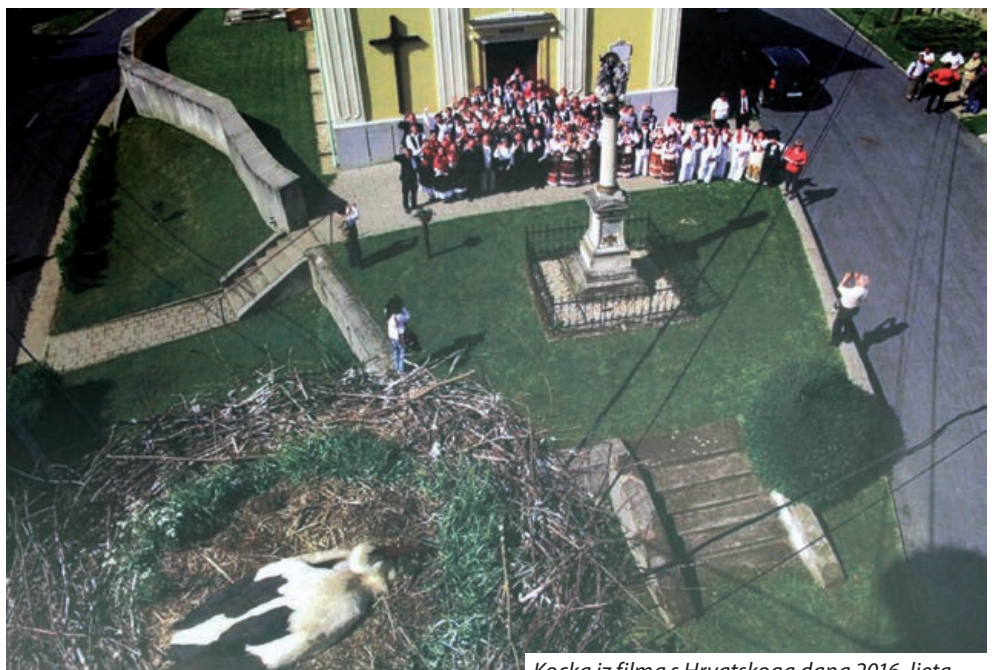
„Ideju za ov drugi naš imidž film smo dobili, tomu jur šest ljet, kad smo zgotovili snimanje DVD-a za Branje rozmarina”, kaže u uvodu glavni pokretač snimanja i član mjesne Hrvatske samouprave, Tivadar Čeri i pelja nas dalje u povidajku.” Štili smo poka-



*Tivadar Čeri je bio glavni organizator snimanja*

zati, kako izgleda naše selo iz odzgora, ulice, crikva, kakova je naša Gorica. K tomu smo iskali kod stanovništva i stare slike i ovako smo uspjeli dokumentirati, kakov je bio četarski obraz u prošlosti. Divne slike su napravljene o potoku Pinki, kako dojde u selo nutra, o crikvi i kapeli, Gorici, snimali smo i to, kako danas živu ovde Četarci, pravice i naše običaje. Postavljanje majušškoga driva, kiritof, trgadb, Hrvatski bal, Hrvatski dan, dolazak štatue Putujuće Celjanske Marije, mislim da nam je dobro trefilo” čujemo u uredu mjesne Hrvatske samouprave, kade police krasu suveniri iz Hrvatske, knjige na našem jeziku, a i povelje, hrvatski kalendari i različite periodike na hrvatskom jeziku. Snimanje ovoga filma duralo je četiri ljeti, i jur lani su se pripravljali na prezentaciju, medjutim pandemija je onemogućila ov plan. Na ov način dobiveno vrijeme i dalje je motivirao organizacijski štab da još dodatno se snimlje da kamera i dron ovjekovječuju novosti iznad Gornjega Četara. Ovako su srićno zašli na snimku i predlani obnovljeni Ognjogasni stan, kot i novo igrališće

za dicu. Od zime prik protulića, od ljeta do jeseni, sve kocke žitka su snimljene, svi veseli događaji minuloga perioda su na slika. Dvojezičnu naraciju su napravili Anica Polyak-Šaller i mlađji Tivadar Čeri, a projekt od skoro pola milijun ft su materijalno potpomagali Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Hrvatska samouprava Gornjega Četara. „Ja mislim da svi oni ki će pogledati ov film i još nisu hodili po naši ulica, njim će napraviti volju da nas posjećuju”, dodaje moj sugovornik ki je i vlasnik velikoga vinograda kot i smokav. Njegovo vino i žgano se ne prodaje, ali se rado toči i pri seoski priredba. Na prezentaciju filma selo čeka ov, ali slijedeći misec, potom će se staviti film od 25 minut dužine na domaću internetsku stranicu i svaki će ga moći pogledati. Ovu privlačnu produkciju potpisuje kot autor, televizijski snimatelj Ferenc Wolf, tako se ni tribi čuditi da je poslana i na filmski festival Željezne županije. Prva runda ocjenjivanja se je odvijala prošli misec i odlična je vist da je četarski film dospio u finale, što se očekuje u misecu oktobru. Zvana toga iz odličnih fotografijov sastavljen je za ovo ljetu i zidni kalendar u izdanju Hrvatske samouprave, koji će se vrijeda podiliti med stanovnici. „Jedva čekamo jur skupa sjesti sa člani Hrvatske samouprave, svaki zida pláne u svojoj glavi, imamo crte za nove cilje, tribamo samo odlučiti i ganuti se po novi puti. Čuvati, spasiti, naprikdati to je sad najvažnije, kad i stablo ima svoje korene, ot kud se iznikne novi žitak prema budućnosti. Zato smo i mi ovde”, veli Tivadar na zbogomdavanju u Kulturnom domu. *Tiho*



*Kocka iz filma s Hrvatskoga dana 2016. ljeta*

## Nacionalni park Dunav-Drava



**Nacionalni park Dunav-Drava osnovan je 1996. godine. Prije dvadeset i pet godina. Park uključuje cijelu dužinu Drave unutar teritorija Mađarske i poplavni sustav „Gemenc-Béda-Karapanca” duž toka Drave. Velike poplavne šume i močvare su važna staništa za hranjenje i gniježđenje oko 110 vrsta ptica, među kojima su čaplje, kolonije velikih vranaca te velika populacija riječnih vodomara. Ovo područje dom je najvećoj populaciji crne rode u Mađarskoj. I prije utemeljenja parka, još od 1962. godine ovo je područje bilo zaštićeno zbog bogatstva bilnog i staništa životinjskog svijeta.**

Nacionalni park je osnovan kako bi zaštitio poplavna područja rijeka Dunava i Drave. Stoljeća dinamičkih sila dviju rijeka stvorile su jedan od najvećih močvarnih sustava poznatih u Europi, koji se nastavlja južno izvan državne granice.

Područje djelovanja Uprave nacionalnog parka Dunav-Drava obuhvaća gotovo 1,5 milijuna hektara, a čine ga Baranjska, Šomođska i Tolnanska županija, s manjim površinama u Bačko-kiškunskoj i Fejérskoj županiji.

Zaštićena područja prelaze 100 tisuća hektara od kojih je 50 tisuća hektara pod najvećom zaštitom (Nacionalnog parka). Nacionalni park uz Dunav se proteže južno od ušća rijeke Sió do mađarske granice i duž cijele rijeke Drave. Uz navedeno postoji 5 područja zaštite krajolika (Boronka, istočni Mecsek, zapadni Mecsek, Zselic i južni Mezőföld). U području djelovanja se nalazi ukupno 19 zaštićenih prirodnih područja. Većina zaštićenih područja spada u ekološku mrežu EU, nazvanu Natura 2000.

Osim zaštite prirode, Uprava nacionalnog parka Dunav-Drava od svog osnutka stavlja veliki naglasak na ekološku edukaciju i ekoturizam. U cilju zadovoljavanja sve veće potražnje za ekološkim obrazovanjem i ekoturizmom, Uprava kontinuirano kreira studijske staze, gradi suvremene centre za posjetitelje, osigurava vođenje grupa, organizira konferencije, radionice i kampove za mlade te objavljuje letke, brošure, karte itd.

Uz tradicionalne studijske staze, Uprava je izradila i novu vrstu staza, e-studijske staze: vodiči za spomenute staze se mogu preuzeti s interneta. Vodiči su vrlo fleksibilni: mogu se lako promijeniti u skladu s godišnjim dobima. Uprava nacionalnog parka Dunav-Drava svake godine organizira redovne programe, npr. promatranje tamnog neba, izlete kanuima i niz prezentacija za podizanje svijesti.



Uprava nacionalnog parka Dunav-Drava je stavila veliki naglasak na sudjelovanje u svim događajima (konferencijama, sajmovima, festivalima itd.) organiziranim u njihovom području djelovanja. Takvi događaji pružaju priliku za održavanjem kontakata s lokalnim stanovništvom. Povećanjem lokalnog kapaciteta gradnje i mogućnosti zapošljavanja, ekoturizam postaje učinkovito sredstvo za osnaživanje lokalnih zajednica i postizanje održivog razvoja.

[www.ddnp.hu](http://www.ddnp.hu) & [wwf.hu](http://wwf.hu)

Pripremila: BPP



# Mala stranica



## Kreći se svaki dan

Svjetski dan kretanja obilježava se 10. svibnja kako bi se osobe upoznale s dobrobitima tjelesnog kretanja. Svjetska zdravstvena organizacija od 2003. godine koristi ovaj datum kako bi promovirala tjelesne aktivnosti kroz različite inicijative koje uključuju sve vrste kretanja, od umjerenog pa sve do visokog



intenziteta. Tjelovježba poboljšava zdravlje, osigurava bolji i kvalitetniji život, a za bolje zdravlje znanstvenici su dokazali da je potrebno samo 30 minuta tjelesne aktivnosti dnevno.

*Što se događa u tijelu kada se krećemo i zašto je zdravo?*

- Vježbanje potiče otpuštanje molekula u proces cirkulacije tj. ubrzava slanje važnih biokemijskih poruka iz jedne stanice u drugu.
- Mišićima je potrebna energija za vježbanje pa vam tijelo sagorijeva masti i ugljikohidrate kroz niz kemijskih reakcija koje proizvode toplinu.
- Vježbanje također povećava otkucaje srca i pomaže vam da pumpate više krvi obogaćene kisikom kroz vaš sustav.
- Tjelesna aktivnost stimulira rast novih krvnih stanica, uzrokujući smanjenje krvnog tlaka kod fit osoba.
- Kretanje ublažava bol, naime za vrijeme tjelesne aktivnosti mozak oslobađa endorfin.
- Studije su pokazale kako su ljudi koji vježbaju najmanje 30 minuta dnevno imali 65% kvalitetniji san od onih koji to nisu učinili. S obzirom na činjenicu da je dobar san presudan za vaše zdravlje, a da ne spominjemo sjajan način gubitka kilograma, a da pritom ništa ne radite, vježbanje i spavanje dio su wellness ciklusa.



## ZAGONETKE

*Za pametne i pametnice*

Dopadljive boje  
mom se licu mnogi dive.  
Kukci, pčele moj su svijet.  
Sad već znate, ja sam

-----

Prvo su im glave žute  
svud po travi razasute.  
A na kraju oni nose  
padobrance mjesto kose.

-----

Dok po kakvoj grani pužem  
Sočno lišće brstim, stružem...  
Potom predem duge niti,  
pa ću šaren leptir biti.

-----

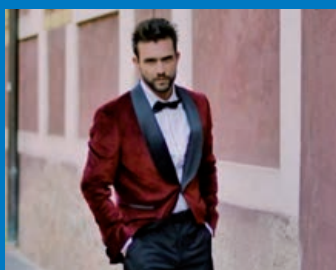
U crvenim hlačicama,  
s crnim točkicama  
po drveću i cvijeću  
one lete il se šeću.

-----



## Glasnikov glazbeni kutak

**Luka Nižetić** Splitski pjevač Luka Nižetić jedan je od najpopularnijih pjevača hrvatske pop-rock scene. Luka je već u 17. godini napisao pjesmu „Ludi grade“ koju je Zdenko Runjić uvrstio u program Melodija hrvatskog Jadrana 2001., time je mladi pjevač osvojio 3 Srebrna galeba. Nakon svog drugog nastupa na Dori 2005., na kojoj predstavlja svoju autorsku pjesmu „Proljeće“, postaje općepoznato glazbeno lice u Hrvatskoj. Iste godine izbacio je svoj prvi album „Premijera“ na kojem su se našli hitovi poput „Proljeće“ i „Ponekad poželim“ te ubrzo je postaje prepoznatljivo lice na hrvatskoj estradi. Godine 2007. izlazi mu novi album „Slobodno dišem“, zatim album „Na tren i zauvijek“ i još dva albuma. Trenutno radi na petom albumu, krajem 2020. godine objavio je novu pjesmu „Ka more je život“, koja je ujedno četvrti singl s njegovog nadolazećeg petog studijskog albuma.



## Ponosna je na svoje rezultate

**Učenica jedanaestog razreda gimnazije u Velikoj Kaniži Boglárka Pusztai, rodom iz Letinje, i u teškim vremenima pandemije uspjela je položiti srednji stupanj državnog jezičnog ispita iz hrvatskog jezika. Ponosna je na svoje rezultate iz hrvatskog jezika, koji su joj draži i od položenog ispita iz engleskog jezika, jer obožava sve što je hrvatsko: hrvatsku glazbu, kulturu, more i ljude. Za odluku o izboru fakulteta ostala joj je još jedna godina: sigurna je da se želi baviti jezicima, a među opcijama je i nastavnički studij hrvatskog i engleskog jezika. Osim navedena dva uči i njemački jezik.**

Boglárkini roditelj nisu hrvatskog podrijetla, ali među daljim rođacima imaju pripadnike hrvatske narodnosti. Premda živi u Letinji, kada je imala šest godina roditelji su je upisali u serdahelsku Hrvatsku osnovnu školu „Katarina Zrinski“, smatrajući kako će u toj ustanovi imati više mogućnosti od onih koje pružaju obične mađarske osnovne škole. Boglárka tada još nije shvatila kakve joj to prednosti donosi, ali danas je vrlo zahvalna svojim roditeljima:

„Vrlo sam sretna što sam pohađala serdahelsku osnovnu školu, tamo sam od prvog razreda počela učiti hrvatski jezik i to mi se jako sviđalo. Možda mi je to pomoglo pa sam lakše usvojila druge strane jezike, engleski i njemački. Imam jako lijepe uspomene iz serdahelske škole, tamo sam se upoznala s hrvatskom kulturom, s Hrvatskom, često smo išli na natjecanja i izlete u Hrvatsku. I danas se uključujem u programe serdahelske Hrvatske samouprave, prošlo ljeta sam sudjelovala u Hrvatskoj filmskoj radionici, bilo mi je super. Mogla sam malo vježbati hrvatski jezik s djecom iz Hrvatske. Zapravo, učenje jezika mi je hobi, mislim da mi dobro ide. Možda mi najbolje ide engleski, jer s njim se susrećem svugdje, a i sada ga učim u školi, ali mi je najdraži hrvatski“, rekla je Boglárka nakon uspješno položenog ispita.

Za ispit srednjeg stupnja počela se pripremati nakon što je završila osnovnu školu, odlazila je na privatne sate i zahvaljujući marljivosti uspjela se pripremiti.

„Mislim da je ispit srednjeg stupnja iz hrvatskog jezika teži od engleskog, tekstovi

razumijevanja su jako stručni, treba jako paziti da ne pogriješiš kod odgovora. Meni je bilo puno lakše položiti usmeni ispit, jer sam dosta komunikativna, volim razgovarati, za pismeni ispit sam trebala puno čitati hrvatske novinske tekstove na internetu, a ponekad sam uzimala i Hrvatski glasnik u knjižnici i vježbala s tim tekstovima. Na žalost, iz hrvatskog jezika nema nikakvih materijala koji omogućuju pripremu za jezični



U Filmskom i jezičnom kampu u Serdahelu

ispit, dok ih je iz engleskog puno, što mi je također otežavalo pripremu. Nisu objavljeni čak ni zadaci prethodnih ispita pa je teško predvidjeti zadatke pismenog ispita. Na usmenom ispitu to nije problem, tamo su teme određene, pa znamo iz čega se trebamo pripremiti. Vrlo sam sretna što mi je uspjelo, svakako ću se potruditi da ne zaboravim što sam naučila.“

Boglárka se sada priprema za ispit srednjeg stupnja iz njemačkog jezika, tko zna koji će joj biti sljedeći jezik. Mi joj samo navijamo i nadamo se da će joj se ostvariti želje, te će uspjeti dodatno usavršiti hrvatski jezik.

Beta



Boglárka s diplomama položenog ispita iz hrvatskog i engleskog jezika

### FIČEHAZ

Zahvaljujući potpori od 15 milijuna forinti iz Programa „Mađarsko selo“ Mjesna samouprava Fičehaza uspjela je nabaviti seoski autobus, doznali smo od načelnika dr. Józsefa Takácsa. Seoski autobus svakodnevno koristi Samouprava, naime, njime se starijim osobama dostavljaju obroci iz keresturske kuhinje, a služi i za prijevoz školaraca koji pohađaju kerestursku Osnovnu školu „Nikola Zrinski“.

### SEPETNIK

Odbor za mjesnu baštinu u Sepetniku redovito priređuje izložbe vezane uz pojedina godišnja doba, blagdane ili dane važne za poljoprivredu. Ovaj put priredio je izložbu vezanu uz Dan planeta zemlje pod naslovom „Život, zdravlje i odgovornost“. Izložbu je uredila predsjednica Odbora Ibolya Márfi Sóstai uz pomoć predsjednika Hrvatske samouprave Sepetnika Zoltana Markača, inače sakupljača materijalne kulture pomurskih Hrvata. U sklopu izložbe koja je smještena u vanjskom dijelu Seoskog doma, pod nastrešnicom, posjetitelji mogu pogledati predmete s kojima se nekada u obiteljskim gospodarstvima radilo na održivosti i zaštiti okoliša, bez proizvodnje otpada i pomoću trajnih proizvoda. U nekadašnjim kućama nije bilo teško razgradive plastike. Izloženi su predmeti koji su služili za zahvatanje vode, održavanje osobne higijene, posude za nošenje vode i mlijeka, izradu mliječnih proizvoda i drugi. Izložba je otvorena do kraja svibnja, a budući da se nalazi na otvorenom posjetitelji u njoj mogu na siguran način uživati i u vrijeme pandemije.

## O Hrvatskom glasniku uz 30. obljetnicu tjednika Hrvata u Mađarskoj

### Hrvatskomu glasniku na 30-ljetni jubilej

Što imamo svaki tajedan redovito na stolu na to se jako lako naviknemo i mislimo, na to imamo pravo, i to mora tako biti! Presenećenje nam dojde pak, kada moramo ustanoviti da ništ nije od sebe razumljivo i da sve skupa visi na jako tankom koncu stvarnosti. A u masovni medija se danas i tako friško more prominiti situacija, kako nam to svidoču pelde s ove i one strane granice. Zato me posebno veseli da moremo pozdraviti „Hrvatski glasnik“ = HG u Mađarskoj u svojem 30-ljetnom postojanju, hrvatski glas, ki me od svojega početka prati u svakidašnjem životu. Jasno mi je, to nije od sebe razumljivo obično posluživanje, nego moja jedina veza ka mi je ostala s hrvatskim narodom u Mađarskoj, kade je i moja zipka i školsko povezivanje stalo.

U prvom redu je to informacija ku dobijem svakoga tajedna iz novin o stanju i razvitku naše narodnosti na Mađarskoj, svejedno da li je to u književnom jeziku, gradišćanskohrvatskom (kojega danas već isto smatramo pismenom normom i ki mi je jako blizak) ili kom drugom dijalektu ugarskih Hrvatov. Teško je razumiti otkinitost onim ki su doma na svojoj grudi, ku si gledaju za od sebe razumljivom. I danas mi bižu mrhunci po hrptu ako si čitam nakane nacionalsocijalizma, što nije bilo tako davno. Zato mi je svaka informacija, bila ona samo droptinka, jako draga, ar u nji ponovno čitam poznata mi imena i sadržaje javnoga i privatnoga života i čudim se novim, o ki još nikada ništ nisam čuo. Nova, mlada, mladja generacija zauzima nekadašnja mjesta, zaminja imena, što je u planu životnoga kola fortune.

Čudim se i pitam se, zaistinu je tako hvale vridna situacija, kot se to po ki put more ziznati iz člankov i doprinosov? Ili se piše umiljato škiljeći na potpore javne ruke? Usporedivši s našim stanjem u Austriji, Gradišću čini mi se da je stabilizirana jezična i kulturna situacija ili se je pomaknulo težišće od jezika na nešto drugo, što služi isto identifikacionom djelatnošću i pruži nam zadovoljšćinu u svakidašnjem žitku, daje nam veće i diblje ćutljivo uživanje od biflanja jezičnih regulov i čitanja zahtjevnije naše književnosti? U vezi sam s brojnim samoupravni grupacija po seli i varoši, ki mi ali redovito odgovaraju na mađarskom jeziku, a ne na hrvatskom. Što je onda hrvatsko u nji?

HG mi redovito daje izvješćaje o situaciji hrvatske manjine u Ugarskoj. Veseli me svaki napredak, veseli me svaki optimistički glas o budućnosti ka se danas gradi i širi.

Po HG imam utisak da su veze sa starom domovinom harmonične i u skladu s mađarski zakoni. Imam dojam da su južnija sela uz Dravu, u Baranji, Bački sve do rumunjske granice dobro povezana, izgleda i zbog bliskosti, Osijekom i varoši preko puta/granice, što je za Hrvate uz austrijsku granicu (nasuprot dobro izgrađene prometne mriže) nešto manje teže - a zvana toga oni imaju drugačiju povijesnu pozadinu od ostalih. To se ali vidi i na njevi kulturni vezi: Gradišćanski Hrvati i drugi (svejedno kako je zovemo).

Posebno me zanimaju svi izvješćaji o Gradišćanski Hrvati uz austrijsku granicu u Mađarskoj. Već smo u Pešti u učiteljskoj školi i gimnaziji jako dobro uputili jezične, kulturne i vjerske razlike. Pa kako ne, ko bi po zapadni kraji Mađarske čuo bio za Šokce i Bunjevce, Bošnjake, Race ili Srbe, da postoju pravoslavi, (to sam čuo po prvi put od prijatelja Dekića), da u Santadreji stanuje vladika (ar ni rič vladika nismo nikada čuli) i tako bi mogao nabrajati posebnosti šarenila mađarskih Slavov, što smo morali od stupnja do stupnja raziznati. A HG me sada u tom obogaćuje. Čudakrat si mislim kada imenuju sela, aha i tote je bilo/jest, nekada bi rekli bili u školi „južnih Slavenov“, danas to više ne ide (ali bilo bi nam jako potribno ono tradicionalno gh. skupadržanje a ne razdiranje na svakoj malenkosti). Ovde vidimo što je od nas stvorio Trianon, a na fase-tu slovačkih i moravskih Hrvatov se uopće ne zgleđamo.

Jako mi leži na duši neka vrsta razlikovanja na samom gradišćanskohrvatskom prostoru, mi ovde, vi tamo! – i to mi se čini kot dva različni orbiti. I onda si mislim, što je nek ta St. Germain i Trianon načinio od nas?! – nekada jedinstvenoga narodnoga i kulturnoga tijela, ili kako je to, da u Čunovu stariji med sobom još uvijek govoru ne samo hrvatski nego i mađarski? Je to normalno? – u današnjem globaliziranom svitu ili živimo zaistinu još uvijek iz naše kulturne prošlosti? Koliko si moramo očuvati iz starine da budemo još ono što jesmo, kako se zovemo ili ćemo svenek ostariti Kroboti?

Na puno razmišljanja me ponuka HG i vrlo sam zahvalan glavnoj urednici Branki Pavić Blažetin i dopisnici Timei Horvat za svaki doprinos, ar mi se ipak čini da mi je to nekakovo pismo u floši iz drugoga hrvatskoga svita. Neka još dugo služu hrvatskomu narodu na Mađarskoj obadvi urednice!

NB



Akademičar dr. Nikola Benčić s prijateljem, pokojnim novinarom Markom Dekićem, 2017. ljeta u Nardi



S novinarkom Timejom Horvat u celjanskoj katedrali 2019. ljeta

# JEZIK PREZ GRANIC

**Seminar – 24. 7. 2021. – 30. 7. 2021.**

**Kaniš upoznati druge mlade Hrvat/ice iz četirih država i se skupa baviti hrvatskim jezikom, a to sve na morju u Hrvatskoj? Onda hodi ljetos s nami na jezični seminar u Zadar! Nudimo zabav, djelaonice i poboljšanje hrvatskoga jezika. Hrvatski akademski klub (HAK) organizira u suradnji s Društvom gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj (DGMU), Hrvatskim kulturnim savezom u Slovačkoj (HKSS) i s Udrugom hrvatskih studenata u inozemstvu (UHSI) jezični seminar s imenom „Jezik prez granic“ u Zadru.**

Seminar je koncipiran za mlade Gradišćanske Hrvat/ice iz Austrije, Ugarske, Slovačke i študent/ice iz Hrvatske, ke su med 18 i 30 ljet star/e i ke se kanu baviti gradišćanskohrvatskom manjinom i hrvatskim jezikom. Fokus leži na umrižavanju i razmjeni mladih ljudi različnih krajini i to na hrvatskom jeziku. Kot dio ovoga susreta svak/a sudioni/ca ima mogućnost, da predstavlja situaciju u svojoj okolici. Tako se mladim daje uvid u aktivnosti drugih i predstavljaju se različne realnosti. Jezik, kot važni dio identiteta, povezuje gradišćanskohrvatsku skupinu u Austriji, Slovačkoj i u Ugarskoj i gradi most u Hrvatsku. Hrvatski jezik je preduvjet za uspješnu komunikaciju i prikgraničnu suradnju na osnovi manjinskoga djelovanja.

## PROGRAM:

*Seminar dura 7 dani, od 24. – 30. julija 2021. ljeta.*

Seminar o hrvatskom ili gradišćanskohrvatskom jeziku održavat će se 4 dane (uvijek dopodne) po 3 ure dnevno. Po objedu imaju sudioni/ce slobodno vrijeme, ko moru koristiti za izlet u grad, za plivanje u morju, za odmor ili za druženje s drugim sudioni/cami. Od 17:00 do 19:00 uri čedu se održati djelaonice, kade se diozimatelji seminara bavu različnim sadržaji kot na primjer: diskusija o situaciji manjine u pojedini država, „timsko djelovanje, povijest i kultura Gradišćanskih Hrvat/ic i naši mediji.

Navečer su za svaki dan planirane različne programske točke. Imat ćemo folklorni i muzički večer, nazočni moru predstaviti svoju državu i društvo, hrvatski disko i večer za refleksiju seminara.

Tijekom tajedna čedu sudioni/ce moći snimati podcast. Sadržaj će odvisiti od interesa sudionikov/sudionic. Tematizirat čedu se i različne aktualne teme unutar manjine. Pri snimanju imaju svi mogućnost vježbanja svojega materinskoga jezika. Dodatno nudi ova forma uvid u „svit društvenih medijev“.

Jedan dan (vjerojatno srijedu) će se organizirati cjelodnevni izlet u Nacionalni park Velebit i bit će na programu i razgledavanje povijesnih znamenitosti Zadra i okolice.

## SMJEŠČAJ I CIJENE:

Sudioni/ce čedu se voziti skupnim busom u Zadar i ponajzad. Bus će imati slijedeće postaje: Hrvatski Jandrof (SK) – Beč (AUT) – Šopron (HU) – Borta (AUT) – Zagreb (HR) – Zadar (HR) Javit ćemo vam još točnije informacije o odlasku. Stroški za vožnju su nutri u cijeni za seminar.

Sudioni/ce jezičnoga seminara čedu biti smješćeni/e u hostelu *HI Zadar*, ki se nahadja u turističkoj zoni Borik, veljek uz plažu. Piše triba 20 minut u stari grad Zadra, busom 10 minut.

Ručenje, objed i večera u vlašćem restoranu hostela su nutri u cijeni. Postoji i mogućnost za kupovanje u trgovini u blizini hostela.

Cijena za cijeli tajedan iznaša 100 €. Prijava i uplata (na vrijeme) su preduvjeti za dolazak na seminar.

Za daljnje informacije: [info@hakovci.org](mailto:info@hakovci.org).

## COVID-19

S obzirom na aktualnu situaciju se program jezičnoga seminara more odvisno od pandemijske situacije tako preminiti, da odgovara sigurnosnim mjeram u juliju. Odgovarajući sigurnosni koncept će se na vrijeme javiti sudioni/cam.

**JEZIK PREZ GRANIC**

jezični seminar na morju  
24.07. - 30.07.2021.  
ZADAR (HR)

za mlade od 18 - 30 ljet  
6x prenoćevanj u hostelu HI Zadar inkl. ručenje, objed i večera  
bus u Zadar i ponajzad  
ograničeni broj mjesta

**cijena: 100€**

**nudjamo:**  
djelaonice na (gradišćansko)hrvatskom jeziku  
slobodno otpodne kupanje u morju, itd.  
mogućnost za sportske aktivnosti  
večernji program  
jednodnevni izlet

prijave do najkasnije  
16.05. na [hakovci.org](http://hakovci.org)

Dieses Projekt wurde mit Unterstützung der Europäischen Kommission finanziert. Die Verantwortung für den Inhalt dieser Veröffentlichung liegt allein der Verfasser, die Kommission haftet nicht für die weitere Verwendung der darin enthaltenen Angaben.

Sufinancirano sredstvima  
programa Europske unije  
Erasmus+